

Loquaç, brillant,
iconoclasta
i profètic, el jove
Salvador Dalí, a
més de pintar
i escriure, va ser
l'impulsor més
apassionat de la
Segona
Avantguarda a
Catalunya.

Dalí, L'àngel del mal

Sota el títol *Dalí: els anys joves 1918-1930* s'ha inaugurat al Palau Robert de Barcelona, després d'haver passat per Londres, Nova York i Madrid, una exposició retrospectiva de l'obra de joventut del pintor, que aplega peces significatives de la seva evolució al surrealisme.

En uns moments en què a Barcelona torna a exaltar el Noucentisme com a gran projecte polítics-cultural, no deixa de ser tonificant de poder contemplar algunes de les millors obres primeres d'un artista català que va renegar de l'arteriosclerosi noucentista, seguint una línia perfectament coherent amb la seva evolució artística que va coincidir, de paraula, obra i pensament, amb la d'alguns dels millors pintors i intel·lectuals francesos del grup surrealista, i finalment va superar-la.

Contràriament a Miró, que participava "d'oïdor" en les reunions del grup surrealista de París, Dalí va anar fent-se un lloc preminent entre els seguidors de Breton. Dalí escrivia articles i llibres, potser millor que no podia suportar el *pope*. Feia cinema. Pintava obres que eclipsaven la producció comuna del grup. Teoritzava: el seu mètode paranoico-crític es va avançar al que havia previst Breton. I parlava. Parlava i provocava. Un dia, en una d'aquestes reunions, Dalí va dir a Breton: "Imagini's que sóc pederasta i que el vull fornica. Què hi diria?". Breton es va indignar: "No faci el ximple. No se'n foti, d'aquestes coses". Dalí, dia a dia, s'anava guanyant a pols l'expulsió de la secta, fet que es produí l'any 1936.

A Catalunya, Dalí mai no va ser expulsat de cap grup, però l'actitud lúcida, intel·ligent, provocadora, iconoclasta i, per damunt de tot, precursora, que va mante-

nir públicament d'ençà de la seva primera exposició individual a les Galeries Dalmau de Barcelona l'any 1925, fins als anys 30, va provocar el rebuig i el fàstic de la intel·lectualitat oficial, hereus i adoradors del catecisme noucentista per a la culturització del país. Dalí es va tancar tantes portes com va poder, moltes de les quals només es van obrir, tímidament, pocs anys abans de la seva mort, en un intent —més aviat fallit— de rescatar per al país el valuós llegat del pintor.

'L'Amic de les Arts'.

L'any 1927, J. V. Foix, que segons Josep Pla era un admirador permanent de Dalí, "encara que amagat, com correspon a la hipocresia innata del país", escrivia:

"En entrant a la sala d'exposicions en Dalí amoixava un ocellàs multicolor que reposava damunt la seva espatlla esquerra.

—Superrealisme?

—No, no.

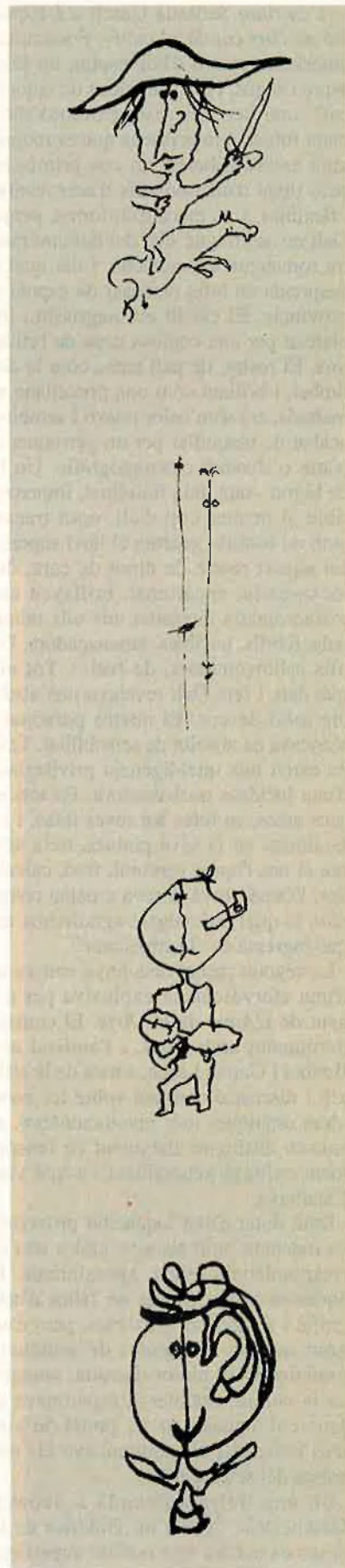
—Cubisme?

—No, tampoc: pintura, pintura, si us plau.

I em mostrà els finestrals del palau meravellós que havia bastit a can Dalmau. Vaig tenir consciència exacta de trobar-me en els moments precisos de la naixença d'un pintor".

El Dalí dels anys 20, a part ser un dels artistes més importants del país, va ser protagonista i motor imprescindible del grup català que ha estat batejat amb el nom de Segona Avantguarda, la que culmina en el surrealisme, el grup d'intel·lectuals i artistes que tenien en la revista *L'Amic de les Arts* el seu òrgan d'expressió. Foix, Carbonell, Cassanyes, Montanyà i Gasch van fer amistat amb Dalí cap al 1926, quan va començar a col·laborar a la revista. Tots tenien poc més de vint anys.

"Dalí tenia tota la fatxa d'un *sportsman*

—va escriure Sebastià Gasch a *L'Expansió de l'art català al món*—. Portava una americana marró d'homespun, un teixit aspre i rugós, i uns pantalons de color de cafè amb llet. Un vestit extraordinàriament folgat, que permetia que es mogués amb entera llibertat un cos primíssim, però dotat d'uns músculs d'acer, estirats i flexibles. Una mena d'uniforme, perquè Dalí no se'l tragué mai del damunt mentre romangué a Barcelona, i del qual es desprenia un tufet de basar de capital de província. El cabell era negríssim, llis, planxat per una copiosa capa de brillantina. El rostre, de pell tensa com la d'un timbal, i brillant com una porcellana esmaltada, era d'un color marró i semblava acabat de maquillar per un perruquer de teatre o d'estudi cinematogràfic. Un bri de bigoti —una línia finíssima, imperceptible al primer cop d'ull, com traçada amb un bisturí— guarnia el llavi superior. En aquest rostre de ninot de cera, dur, inexpressiu, encartonat, brillaven amb extraordinària intensitat uns ulls minúsculs, febrils, terribles, amenaçadors. Uns ulls esborronadors, de foll... Tot allò que deia i feia Dalí revelava una absència total de cor. El nostre personatge mancava en absolut de sensibilitat. Tenia en canvi una intel·ligència privilegiada, d'una lucidesa trasbalsadora. En tots els seus actes, en totes les seves dites, i naturalment en la seva pintura, treia sempre el nas l'home cerebral, fred, calculador. D'aquí prové la seva crueltat congènita, la qual esdevingué agudíssima així que ingressà en el surrealisme”.

La segona meitat dels anys vint va ser d'una efervescència explosiva per a la gent de *L'Amic de les Arts*. El contacte permanent amb París, i l'amistat amb Buñuel i García Lorca, a més de la reflexió i discussió constant sobre les noves idees estètiques més revolucionàries, els anaven distingint clarament de l'ensopiment cultural generalitzat en què vivia Catalunya.

Dalí, dotat d'una loquacitat proverbial, va mantenir amb els seus amics una correspondència febril, apassionada. En aquestes cartes, plenes de faltes d'ortografia i sovint indesxifrables, però d'una gran saviesa i plagades de sentències profètiques, el pintor discutia, renegava de la cultura establerta, esperonava els seus col·legues cap als punts de vista més radicals i els comunicava els trasbalsos del seu esperit.

En una lletra adreçada a Sebastià Gasch, deia: “per a mi l'interior de les coses és encara una realitat superficial;

Salvador Dalí, amb Sebastià Gasch i Lluís Montanyà (a l'altra pàgina), va publicar al març de 1928 "El manifest letàrgic de la cultura catalana, la carrincloneria i l'ultraacademicisme.

el més profund és encara una epidermis... Les coses no tenen cap significat fora de la seva estricta objectivitat; en això, per a mi, resideix la seva miraculosa poesia. Per a Maritain una orella pot esdevenir poètica, pel que pot despertar, significar, en el nostre esperit; per a mi, una orella és poesia precisament perquè el seu miracle consisteix a no significar res, fora de la seva morfologia anatòmica, fora de la seva constitució física, etc. Maritain troba la poesia de les coses perquè hi veu la presència de Déu, a mi aquesta presència em faria una nosa terrible, les seves propietats físiques són suficientment divines per tenir temps de buscar l'emoció en el seu interrogant. No veig cap pregunta a contestar en el món que ens envolta, veig només objectivitats a constatar. Tota filosofia deixa de tenir sentit per a mi, només la ciència és encara alegre!”.

I en una altra, adreçada a Lluís Montanyà, les manifestacions de Dalí, per bé que ben nítides a l'hora d'opinar sobre la cultura catalana, eren encara —i per poc temps— crítiques amb els postulats axiomàtics dels surrealistes francesos: “Jo arribo al fet poètic de la meua física-química espiritual pels camins de la màxima objectivitat i de la màxima naturalitat, res més lluny del pur dictat subconscient dels surrealistes, obtingut en els moments de major absència. Ben al contrari, la intervenció de l'incontrolable del subconscient, de l'instint (que és encara ben altra cosa) es verifica en els moments de la més total presència, inclús fisiològica.”

”Hi ha la imatge, el color inesperat, el fet poètic que s'apareix amb tota l'alegria instantània, a ple sol, amb ple vigor esportiu, amb plena nutrició, amb plena, INTENSA NORMALITAT.”

”ALEGRIA, ALEGRIA, ALEGRIA, ALEGRIA, ALEGRIA, ALEGRIA!”

”Res més lluny de l'èter, del somni provocat, de les desesperacions filosòfiques, de les doloroses elegàncies del “comte” de Sade; res més lluny del *grand écart* del surrealisme eròticament morbós.”

”...Estimo, com tu em dius, aquesta guerra als putrefactes que ens hem d'imposar, cal organitzar el front únic i emprendre una gran ofensiva desinfectadora, ja que especialment aquí, a Catalunya, la putrefacció està arribant a nivells inaudits. Crec que la principal base i gènesi de l'actual putrefacció han sigut el prestigi il·limitat i la sensibilitat que han creat, per una banda, el gran putrefacte pelut Guimerà, i per altra, l'adulteració

vergonyosa musical dels Millets, More-ras, etc. des de l'anacrònic Orfeó Català”.

“El Manifest Groc”. El març del 1928, Dalí, Gasch i Montanyà van publicar “El Manifest Groc”, que denunciava l'estat letàrgic de la cultura catalana, la carrincloneria i l'ultra-academisme. Amb insolència i sense embuts, apostaven per la introducció i l'arrelament a Catalunya dels nous corrents estètics del moment.

“La nostra voluntat –declarava Montanyà l'any 1983– era iconoclasta, heterodoxa, contra tot... Inclús esperàvem una actitud més violenta de la que es va produir. D'altra banda voldria fer cons-

car a al passat, en un ambient folklòric res-closit”.

Per redactar el “Manifest”, es van reunir a casa del pare de Dalí a Figueres. Van mesurar els mots i les expres-sions. Dalí era el més violent, el que volia anar més lluny. Gasch i Montanyà més aviat rebaixaren els cops, i hi donaren un vernís teòric. Ja en tenien prou d'atacar l'Orfeó Català i la Funda-ció Bernat Metge. “Com que érem soli-daris vam haver de fer tots tres conces-sions recíproques

–proseguia dient Montanyà–. Això era inevitable tenint en compte els nostres temperaments dife-rents, però tots estàvem d'acord quant a la finalitat fonamen-tal: sotraguejar les ai-gües immòbils i tèr-boles del safareig ar-tístic i literari de Ca-talunya, combatre l'a-gorafòbia de què pa-tien la majoria de llurs representants més coneguts i portar una mica d'aire fresc a tots aquests cer-cles”.

Les reaccions al “Manifest” van ser de tots colors, i amb diferents dosis de vi-rulència. Des de les pàgines dels diaris els van cobrir d'improperis, amb més o menys mala jeia, ironia, indiferència

o menyspreu. Dalí bullia d'excitació, se-gons que es dedueix de l'immens volum de cartes que adre-çava constantment als seus col·legues. “Sembla que es pre-paren petacades, no-saltres hem de conti-nuar amb la nostra consigna. No dir-los res i continuar el nos-tre moviment insis-tentment. Impossible

tar que hi havia una cosa de què molt pocs s'adonen: el nostre catalanisme, el desig que la nostra terra no quedés en-sopida en un món en ràpida evolució, descartada dels corrents universals i, amb molt poques excepcions, vivint de

discutir amb aquesta gent que confonen esportista i espectador dels esports. Sempre havíem cregut que al dir músics, per exemple, hom es referia als que tocaven, mai als que escolten tocar... Són molt més "burros" del que podíem somniar... Cal treballar en la formació d'un vertader moviment".

El crític d'art i pintor Rafel Benet, en carta adreçada a Sebastià Gasch, els responia en aquest to: "La trinitat Montanyà-Gasch-Dalí ha decebut tothom amb el seu manifest -cagallonet futurista i no altra cosa-. Esnobisme, però tronat. No heu fet enfadar ningú, que és el pitjor que us podia passar. Hi ha al món, abans que tot el que mastegueu, quatre coses que són, foren i seran la inspiració que aguantarà l'obra dels homes: Déu, l'home, la dona i la naturalesa. Vosaltres parleu de les coses exteriors, el telèfon, l'ortopèdia, etc., de la mateixa manera que podrien parlar-ne els més insubstancials arribistes".

L'escriptor Prudenci Bertrana, irònic, distant i superior, escrivia: "Amics, els que hi sou a temps, feu el vostre examen de consciència. Penseu si us té més compte cantar la bellesa d'un blocatge de pilota futbolística o la gesta heroica d'un ancestre, el ruflet precursor d'un cant de gramòfon o la mística claror de l'alba precursora del dia, la sang del nas d'Uzcudun o la flor de ginesta, la corba superba del *tinglado* de l'Estació de França o l'arc de Sant Martí, l'avaria d'una bicicleta o l'enyor d'una damisella enamorada".

I Dalí, en carta a Montanyà, manifestava felicitat: "Cada nou article m'entusiasma més d'haver publicat el nostre manifest! Quina confortabilitat la de trobar-nos definitivament separats, en absolut, i sense el més lleu punt de contacte amb totes aquestes il·lustríssimes bèsties! Cada un d'aquests Senyors en el moment d'acabar l'article es troba amb la necessitat urgent d'emparar-se en la bota més pròxima. Qui li ha dit, a en Prudenci Bertrana, que només són susceptibles de ser tractats pels artistes d'avui uns o altres temes? Quin desconeixement més absolut i més llunyà del concepte que nosaltres tenim de l'anècdota".

Antoni Rovira i Virgili recomanava el silenci i la feina ben feta per resposta: "Cal una reacció moral enèrgica cada

La segona meitat dels anys vint va ser d'una eferescència explosiva. Dalí mantenia un contacte permanent amb París, i l'amistat amb Bunuel i García Lorca, a més de la reflexió constant sobre les noves idees estètiques més revolucionàries.

vegada que l'ambient literari intel·lectual s'omple de crítiques desmoralitzadores. En lloc d'esmerçar el temps i les energies en les discussions inacabables i inútils i en els debats de tertúlia o de penya, cal aixecar novament l'esguard cap a les finalitats fecundes de cultura i posar al servei d'aquestes finalitats tota la força de la voluntat i de la intel·ligència".

Dalí, en una postal, no podia estar-se'n: "És absolutament esglaiadora l'absoluta manca de talent dels nostres contraris. Suposo has vist el d'en Pla, Soldevila i *Campaña de*

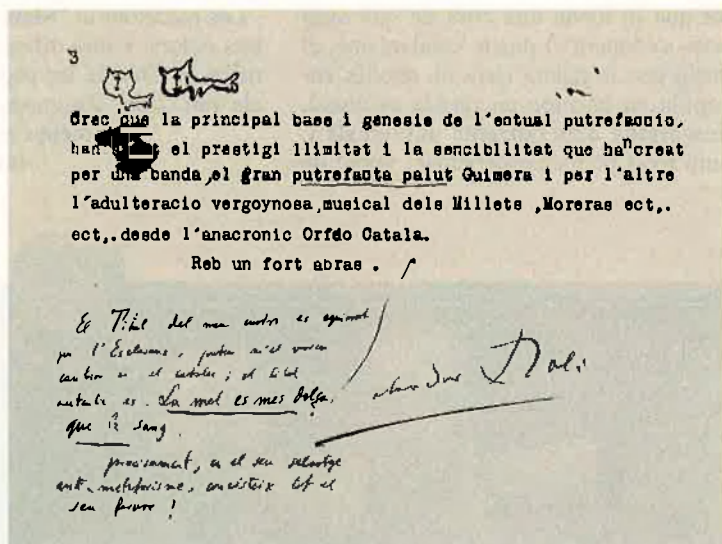
Gràcia. Vénen ganas de dir-los 'què?'".

Carles Soldevila, amb meticulositat i paciència de frare, va disseccionar el "Manifest" i el va comentar en cinc articles del seu *Full de dietari*, en conjunt, un petit assaig catàrtic, mancat de sentit de l'humor. Fins i tot, va caure en el parany: "Els *sportsmen* són més prop de l'esperit de Grècia que els nostres intel·lectuals, asseguruen. Anem a pams. És possible que la multitud congregada als estadis d'Olympia o de Delfos fos extraordinàriament semblant a la que vocifera en els nostres camps d'esport. Ara, pel que fa a l'esperit, francament, opino que hi és més a prop un Carles Riba o un Josep Pla, tot i llur diversitat, que no pas els 10.000 socis del Barcelona".

Joan Mates contraatacava: "De què ve això de signar i expandir manifestos de subversió espiritual? No s'han assabentat -els tres qui damunt d'un paper groc, com de prospecte de sabateria en liquidació, en signen un- que això ja no es porta? El menys que hom li cal desitjar als arcàngels

del modernisme és que en realitat siguin moderns".

Domènec Guansé pontificava: "En el fons de tot això hi ha una manca de res-

pensabilitat. És no veure el que, en aquests moments, el nostre art i la nostra cultura representen. No adonar-se de la

cura de les atencions que calen a la seva tendra juvenesa. No parar esment que tota renaixença necessita una època de classicisme per ésser enfortida, perquè no caigui en l'anarquia"

Dalí, en una altra postal, persistia: "Verdaderament, el cretinisme d'aquests senyors ha dépassat totes les nostres previsions. Ara cal insistir cada mes amb el màxim d'intensitat des de *L'Amic de les Arts*".

No cal dir que entre els joves més pròxims a les idees d'avantguarda, com Jo-

an Ramon Masoliver, Guillermo Díaz-Plaja, Sebastià Sánchez Juan, Federico García Lorca, etc., el "Manifest" va ser acollit amb aplaudiments. Fins i tot Pere Coromines, aleshores president de l'Ateneu, es va manifestar d'acord que lluitessin "contra la gàbia de conills que era la literatura catalana".

I l'Octavi Saltor: "El valor real i actual d'aquest 'Manifest' és el d'un reactiu intel·lectual, tonificant i estimulador, àdhuc a repèl, i exercitador del sentit de responsabilitat i de l'exigència original i personal en la realització del fet artístic o literari".

A partir d'aquest moment, Salvador Dalí aprofità l'embranchida per radicalitzar la seva posició pública, mirant d'aconseguir cada vegada més èxits per la via de la provocació. De fet, es preparava el salt a París i l'ingrés en el grup surrealista de Breton. Un bon currículum era important. Els seus col·legues, tot i que van continuar defensant i divulgant els nous corrents estètics, i el nou "estat d'esperit", van anar moderant les

Premi ENRIC VALOR

de Novel·la
en Valencià

1 9 9 5

DOTACIÓ:

Dos milions cinc-cents mil pessetes.

PRESENTACIÓ:

Tres exemplars, enquadernats o cosits, s'hauran d'enviar a la Diputació d'Alacant, Registre General. Av. de l'Estació, núm. 6, 03005 Alacant, amb la indicació "Per al premi ENRIC VALOR DE NOVEL·LA EN VALENCIÀ 1995".

TERMINI DE PRESENTACIÓ:

30 de juny de 1995.

INFORMACIÓ:

Diputació d'Alacant, Servei de Cultura,
Av. d'Oriola, núm. 128, 03006 Alacant
Tel. (96) 528 70 11

DIPUTACIÓ
D'ALACANT

seves expansions públiques.

"Els 7 davant El Centaure". El mes de maig del 1928, la plana major de *L'Amic de les Arts*, organitzava un dia de conferències a l'Ateneu El Centaure de Sitges. Els set conferenciants eren: Josep Carbonell, J. V. Foix, S. Sánchez Juan, Salvador Dalí, M. A. Cassanyes, Sebastià Gasch i Lluís Montanyà. Totes les dissertacions giraven entorn de l'art i la literatura d'avantguarda, cadascú des de la seva especialitat. El plat fort, evidentment, fou Dalí.

El seu discurs va ser autènticament de míting, vibrant, breu i agressiu. Dalí no discuteix, no reflexiona. Afirmava. Després de dir que l'art que es fa vell, com les sabates velles, cal arraconar-lo, i de recordar que el Partenó no va ser construït enrunat, sinó nou i sense patina, remarcava: "no portarem pas indefinidament el pes del cadàver del nostre pare, per estimat que ens sigui, damunt les nostres espatlles, resistint totes les fases de la seva descomposició".

"Els nostres artistes adoren la patina, viuen enmig de la patina, i llurs produccions neixen ja patinades, igual que llur esperit... Els nostres artistes són uns fervents adoradors de la caca".

Es va declarar partidari de l'enderrocament del barri gòtic, ja que conservar-lo, va dir, seria profanar-lo; per tant, millor enderrocar-lo, prendre'n bones fotografies per a la posteritat i construir-hi al seu lloc edificis moderns de ciment armat, airejats als quatre vents. Va atacar tot allò que era regional i típic. Color local, per a ell, era sinònim d'anticivilització.

"Caldrà encara que continuï explicant la profanació que representa la sardana ballada amb barret de palla, i com avui aquesta dansa extraordinària és una de

Dalí, assegut en una barana de la plaça de Catalunya de Barcelona, amb Francisco Madrid. A principi dels anys 30, Dalí es va anar allunyant de Catalunya i marxa a París per continuar amb el surrealisme.

les maneres d'immodalitat més irrespectuosa a què es pot lliurar la nostra joventut?"

"O bé, senyors, és que encara pot il·lusionar-nos en ple segle XX constituir una curiositat regional?"

"Proposo a la gent que estimi la civilització:

1. Abolició de la sardana.

2. Combatre, per tant, tot allò que és regional, típic, local, etc.

3. Considerar amb menyspreu tot edifici que ultrapassi els 20 anys.

4. Propagar la idea que realment vivim en una època postmaquinista.

5. Propagar la idea que el ciment armat existeix realment.

6. Que, efectivament, existeix l'electricitat.

7. Fretura de la higiene dels banys i de canviar-se de roba in-

terior.

8. De tenir la cara neta, o sigui, sense patina.

9. Usar els objectes més recents de l'època actual.

10. Considerar els artistes com un obstacle per a la civilització."

"Senyors: Per respecte a l'art, per respecte al Partenon, a Rafael, a Homer, a les Piràmides d'Egipte, al Giotto, proclamem-nos antiartistes."

"Quan els nostres artistes es banyin diàriament, facin esport, visquin fora de la patina, llavors serà qüestió d'inquietar-nos novament per l'art. HE DIT".

París i els surrealistes. L'any 1929 es publica el "Segon Manifest Surrealista" d'André Breton, un intent de casar surrealisme i marxisme, de posar el surrealisme al servei de la revolució. Aquest mateix any, l'esplendorós talent de Dalí produeix incansablement, i en qualsevol disciplina. Dalí s'ha instal·lat a París: es fica a la butxaca el grup surrealista en presentar la seva primera ex-

posició de pintura, i ho remata estrenant *Un chien andalou*, la pel·lícula feta amb Luis Buñuel.

Però en cap moment no perd el contacte amb els seus amics catalans. Una allau de cartes dalinianes provinents de París els informen de totes les novetats literàries i artístiques que apareixen. Dalí és l'ambaixador i el corresponal del grup, el més informat i el més actiu. Dalí, enfollit, critica i comenta articles, discuteix amb ells la forma i els continguts que haurà de tenir l'últim exemplar de *L'Amic de les Arts*, i intensifica la seva guerra personal contra la "putrefacció".

En una carta adreçada a Montanyà escrivia: "crec absolutament indispensable una actitud violenta i subversiva que en tots moments ens mantingui a una distància "higiènica" dels porcs. Ha de ser impossible -ja que som absolutament diferents a ells- que en els nostres escrits pugui haver-hi mai una sola coincidència; si coincidim és

que estem fotuts. L'actitud higiènica és la següent: jo crec que la novel·la de Sagarra *All i salobre*, dintre del fals realisme i de la literatura del país, és la millor que s'ha escrit de molts anys, hi ha

trossos admirables, però jo dic sincerament: *All i salobre*, MERDA!".

L'últim número de *L'Amic de les Arts*, ideat, dissenyat i escrit per Dalí, Gasch i Montanyà, suposa l'adscripció total i definitiva de Dalí al surrealisme. Tot i contenir un article de Foix, un de Gasch i un de Montanyà, predominen les idees i els textos de Dalí: una declaració surrealista, una entrevista a Buñuel, l'elogi del cinema còmic de Harry Langdon... De tot el que Dalí va escriure en aquest exemplar, en destaquen dues brillants peces literàries: "L'alliberament dels dits" i, sobretot, "Peix perseguit per un raïm". A part de pintor, conferenciant, cineasta, agitador i crític, Salvador Dalí apareix aquí, per primera vegada, com un gran escriptor.

"Aquell peix i aquell raïm no eren més que cosetes petites: eren, però, cosetes més rodones que totes i estaven quietes dalt dels indrets. Hi ha cosetes que són estels amb cua, i quan se

EXPOSICIÓ

ARTUR MARTORELL

Un educador del nostre temps

Palau Moja, del 7 de març al 9 d'abril.

 Ajuntament de Barcelona

 Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

les canvia de lloc ho deixen tot mullat.

Aquella coseta, que era un estel amb cua, estava dalt de la taula.

Hi ha cosetes planes; hi ha cosetes que s'aguanten amb una cama... ” (“Peix perseguit per un raïm”).

Aquest text, a banda moltes altres qualitats, té la mateixa obsessió pel detall que impregna la seva pintura, una fixació que Josep Pla compartia i admirava en el pintor. “Salvador Dalí —escriu Pla— ha realitzat com ningú l'ideal de tots els empordanesos il·lustrats: la miopia i la presbícia, veure infinitament a prop i infinitament lluny, ajuntar l'obsessió d'allò microgràficament petit amb l'obsessió de l'espai infinit”.

Escàndol a l'Ateneu. El 22 de març del 1930 Salvador Dalí, que ja era membre del grup surrealista de Breton, amb un pa de barra al cap, compareixia davant el nombrosíssim públic congregat a l'Ateneu barcelonès per fer la conferència “Posició moral del surrealisme”. Dalí va fer una defensa aferrissada, ampliada amb aportacions pròpies, de les teories propugnades per Breton al “Segon Manifest Surrealista”. Va explicar, detalladament, el seu descobriment del mètode paranoico-crític. I no va desaprofitar l'avinentesa per fuetejar amb violència els mercaders de la cultura instal·lats en aquell temple.

“Abans de tot —va començar dient— crec indispensable de denunciar el caràcter eminentment envilidor que suposa l'acte de donar una conferència, i encara més, l'acte d'escoltar-la. És

doncs amb les màximes excuses que reincideixo en un acte semblant, que pot considerar-se sens dubte com el més allunyat de l'acte surrealista, el més pur que, com explica Breton des del ‘Segon Manifest’, consistiria a, revòlvers als punys, baixar al carrer i tirar a l'atzar, tant com es pugui, sobre la multitud”.

No obstant això, l'acte innoble era útil si servia per a provocar la desmoralització i el confusionisme, per a “arruïnar definitivament les idees de pàtria, família i religió” i per a aconseguir “el descrèdit del món sensible i intel·lectual”, cosa que, evidentment, es va dedicar a fer intensament, al llarg de tota la dissertació.

Després de carregar-se, citant Freud i la psicoanàlisi, els sentiments humans elevats, “durant la gran guerra s'ha pogut constatar estadísticament un tant per cent crescutíssim de sadisme entre les infermeres de la Creu Roja... sovint foren sorpreses amb les tissors tallant llargs centímetres de més per pur plaer”; va elogiar el Marquès de Sade; en canvi, va dir, “res no pot semblar-nos més baix, més innoble, més digne d'oprobri, que els bons sentiments del gran porc, el gran pederasta, l'immens putrefacte pelut, l'Àngel Guimerà”.

Finalment, va proclamar que la revolució surrealista era, abans que tot, una revolució d'ordre moral. “M'adreço a la nova generació de Catalunya a fi d'anunciar que una crisi moral de l'ordre més greu ha estat provocada, que els que persisteixen en la amoralitat de les idees recents

i enraonades tinguin la cara coberta de la meua escopineta”.

Dalí va sortir per la porta posterior de l'escenari, mentre els assistents protestaven, ferotgement indignats. L'escriptor Tomàs Roig i Llop, víctima d'un arravatament, cridava “Visca la glòria de Guimerà! Pocs dies després, Pere Corominas, president de l'Ateneu, segons que consta a les actes de la Junta, va presentar la dimissió, lamentant l'insult a la memòria de Guimerà, però justificant el seu desconeixement del contingut de la conferència, car, segons va dir, la censura prèvia a l'Ateneu no podia passar d'una conversa amistosa. La dimissió no va ser acceptada.

Parèntesi marxista. Les estades de Dalí a París es van fer cada vegada més llargues i freqüents, tot i que mai no va acabar de perdre el contacte amb Catalunya. L'any 1931 feia una conferència, organitzada pel Bloc Obrer i Camperol, a

la Sala Capsir de Barcelona, juntament amb Jaume Miravittles i René Crevel, que per molts és la culminació i la fi del surrealisme a Catalunya. En aquest acte, seguint la premissa de Breton, es va declarar comunista i va recomanar d'escopir sobre la bandera de la pàtria. Malgrat això, en aquest país, les relacions entre marxisme i surrealisme no van anar més enllà.

El distanciament amb Catalunya va anar creixent. Per a una majoria va ser definitiu, arran de les seves actituds polítiques posteriors, especialment durant el franquisme.

En la història de la cultura en majúscules d'aquest país queda l'empremta del Dalí jove, un esperit lliure i avançat, gran pintor, gran escriptor, introductor i defensor de noves maneres d'entendre l'art i la literatura, veritable Àngel del Mal de la seva generació. **Xavier Montanyà**